

Om ändrade öppettider och alkovåld i Norge

IOGT-NTO

Sammanfattning

- Antalet utskänkingsställen har ökat med 30 procent på 10 år.
- Konsumtionen har ökat med 30 procent under samma period.
- Mest våld sker i områden där det finns många uteställen, mellan midnatt och klockan 06.00, natt mot lördag och söndag.
- Våldet kan reduceras med politiska beslut.
- En timmes kortare utskänkningstid har inneburit en nedgång i antalet våldsbrott med ca 30 procent.
- Under en 8-månaders period direkt efter regeländringen begicks 76 färre våldsbrott i Trondheim.

Rapporten är sammanställd från de dokument som inhämtats och översatts från:

ACTIS, Norge
IOGT, Norge
KRÅD, Norge
Politiforum, Norge

Polisen spelar roll

Polismästarna i Norges fyra största städer skrev 2007 ett gemensamt brev till sin ordförande angående det ökande alkolvåldet.

KRÅD, Det kriminalitetsforebyggende råd

I november 2007 skrev KRÅD, Det kriminalitetsforebyggende råd, ett brev till justitieminister Knut Storberget där de uttryckte bekymmer över utskänkningspolitiken.

Utifrån sin ståndpunkt kunde de se följande konsekvenser:

- Storstädernas centrum är natt till lördag och natt till söndag arena för fyllebråk, slagmål, hög musik från serveringar, skadegörelse, stölder, mycket överservering och kroppsskador. En förhållandevis stor andel av kroppsskadorna sker i relativt begränsade områden.
- Mycket av anhopningen av svårt berusade personer om nätterna sker i anslutning till försäljningsställen av s k ”fast food”, som regelbundet medför bråk och slagsmål och inte minst mycket nedskräpning.
- Det är erfarenhetsmässigt också stor anhopning runt taxi- och busshållplatser liksom nattågsavgångar. Det finns anmälningar om mycket bråk, skadegörelse, våld och annat olämpligt uppträdande på kollektiva transportmedel då centrum utryms sent på natten.
- Det krävs stora personalinsatser från polisen i storstäderna för att förhindra skada på person och egendom, hindra andra lagbrott och att reagera på de lagbrott som blir begångna, både direkt och i efterföljande utredning och lagföring.
- Den stora personalinsatsen är geografiskt starkt koncentrerad till de aktuella städernas centrum med stor koncentration av försäljning – och utskänkningsställen för alkohol.
- Detta ger en stark snedvridning av polisinsatser dessa tider, så att övriga områden i liten grad blir täckta av planerad polisenärvaro, t ex trafikövervakning, närvaro i bostadsområden och industriområden.
- Det är (i tidsintervaller) flest registrerade uppdrag natt till lördag och natt till söndag under hela året.
- Koncentrationen av polisinsatser till helgerna medför att många som har andra primärfunktioner som t ex spaning på grov kriminalitet, får använda arbetstid till att ”slåss på gatorna” för att täcka personalbehovet.
- Polisenärvaron under vanliga tider i bostadsområden och skolor blir eftersatt.

Vill man ha en nattpolis som i hög grad måste slåss på gatorna eller en polis som skapar trygghet hela tiden och för alla invånare? Detta måste också ses i skenet av vilken slags uppväxtmiljö vi önskar för barn och ungdom.

Citat från IOGT Norge

Hur såg det ut?

Att det finns ett samband mellan alkohol och våld är det knappt någon som protesterar mot. Siffrorna bekräftar detta. 75 procent av mord- och dråpdömda är påverkade av alkohol. 50 procent av dråp- och mordoffren är alkoholpåverkade. 80 procent av de inblandade i våldshandlingar är påverkade av alkohol (som jämförelse kan nämnas att 3–4 procent är påverkade av narkotika).

Utveckling de senaste åren

Antalet utskänkningsställen har de senaste 10 åren ökat med över 30 procent. Konsumtionen ökade med 30 procent under samma period. Från 2004 har kommunerna själva fått bestämma när de ska stänga serveringarna inom den slutliga tidsramen som är klockan 03.00. Utskänkningstiderna har förlängts i stort sett i alla kommuner efter det.

Polisen i de allra flesta städer har gått ut och stöttat en mer restriktiv politik och tidigare stängning. En undersökning 2008 visade också att 62 procent av befolkningen menade att alkoholservering borde upphöra senast klockan 02.00. 56 procent menade att det är för mycket fylleri i Norge.

Var sker våldet?

Polisen i Oslo uppger att mest våld sker i centrum eller centrumnära stadsdelar (Vold i Oslo 2006). I områden med mycket våld finns också många uteställen. Det mesta av våldet i Oslo sker mellan midnatt och 06.00, natt till lördag och söndag. Siffrorna från Oslo och andra ställen visar att de största problemen uppstår runt utskänkningsställen.

Vem är våldsutövare?

Unga män som dricker mycket är en högriskgrupp. Samtidigt har vi preventionsparadoxon också här, som innebär att de flesta alkoholrelaterade våldsskadorna orsakas av det stora flertalet av alkoholkonsumenterna som i utgångsläget inte räknas med i riskgruppen för särskilt våldsbenägna. Ska man förebygga skador, ska man med andra ord sätta in insatserna mot den stora gruppen som inte dricker mest – inte nödvändigtvis mot stordrickarna.

Utskänkningstider

Flera åtgärder visar att våldet kan reduceras med alkoholpolitiska beslut. Under det senaste året har flera norska städer kortat öppettiderna. Redan nu syns resultat. I Tönsberg har man sett en 37-procentig nedgång efter att utskänkingen avslutades klockan 02.00. I Trondheim har våldet reducerats med 34 procent. Också i Stavanger har våldet minskat.

Översättning av artikel i Politiforum

Efter initiativ från Trondheimspolisen införde kommunen utskänkningsstopp klockan 02.00. Åtta månader senare har det oprovocerade våldet sjunkit med 30 procent.

Nu berömmar polisstationschef Ove Sem ordföranden Rita Ottervik och kommunens ledning för att vara både modiga och ansvarstagande genom att korta serveringstiden. Det krävs politiskt mod och klokskap för att ta bort en rättighet för allmänheten, som Trondheimspolitikerna här har gjort. Vi såg att neonstråket i Trondheims centrum utvecklade sig till att bli ett enda stort nachspiel med stor alkoholkonsumtion bland deltagarna på natten. Det medförde en kraftig och olycklig utveckling av antalet våldsbrott. Även om vi efter intensivt arbete lyckades få ner våldet 2004, såg vi att det ökade de följande åren. Något måste göras och det var viktigt att säga ifrån genom att prata med de lokala politikerna och restaurangnäringen. För mig var det naturligt att bruka polisrådet som arena för detta, säger Ove Sem.

Drastisk nedgång

– Genom samarbete med NHO, Trondheims Näringsförening, forskningsinstanser på NTNU, kommunen och polisen arbetade parterna fram ett underlag för politikerna att göra sin politiska värdering. Sambandet mellan servering och våld var uppenbar, och det var tydligt att något av det viktigaste vi kunde göra var att korta utskänkningstiden, säger Sem.

I juni beslutade därför stadens ledning att utskänkningstiden skulle kortas från klockan 03.00 till 02.00 med start 1 oktober. Resultatet syntes nästan omedelbart. Antalet våldsbrott i centrum sjönk drastiskt.

Efter åtta månader ser vi klara resultat av ett modigt politiskt beslut. 76 färre våldsbrott är en otrolig vinst av ett politiskt beslut som inte kostat en krona. Mycket lidande och bestraffning har sparats. Vad samhällets besparing ligger på har vi inte beräknat, men det viktigaste är att Trondheims centrum har blivit en tryggare plats att vara på, något jag också tror att restaurangnäringen i längden tjänar på. De som spådde att våldet skulle flytta till andra städer har så här långt inte fått rätt, säger Sem.

Han nekar till att han har som målsättning att arbeta för att korta tiden till 01.00.

– Att korta tiden ytterligare hade säkert minskat våldet, men nu tror jag det är klokt att se på andra metoder. Hade jag fått resurser till att bemanna egna patruller som kunde fokusera på våld i centrum, tror jag vi kunde reducera siffrorna ytterligare. Idag går patrullerna från uppdrag till uppdrag över ett stort geografiskt område. Jag anser att vi inom polisen borde arbeta mer specialiserat med detta. Det finns en gräns för hur långt vi kan pressa utskänkingsreglerna, säger Sem.

– Jag ser att spaning/utredning av våldet blir eftersatt då bränder och trafikolyckor kräver resurser. Hade vi haft mer resurser till en patrull som inte lämnar centrum, som var i ständig kontakt med restauranger och som tog kontakt med kända ansikten

kunde jag lova färre våldsoffer. Som det är idag kan en av våra patruller vara upptagen i Röros två timmar bort, säger Sem. Han efterlyser nu starkare fokus på våldet som ett samhällsproblem. Vi kan inte bara analysera, vi måste ha någon där ute vid fronten också, säger Sem.

Glädjande att det har fungerat

– Det var en tuff politisk debatt före beslutet som vi tog om utskänkningstiden. Särskilt Fremskrittspartiet och Høyre argumenterade emot eftersom det frantog folk personlig frihet och var en inskränkning av den enskildes rättigheter. Från vår sida såg vi att folks trygghet var hotad i och med ökningen av våld i centrumområdet. I realiteten gick vi tillbaka till den ordning vi hade haft förut. Jag tycker det är glädjande att det har fungerat. 30 procents nedgång av våldsbrotten kan inte bortförklaras med finanskris. Detta är inte något påhitt utan en varaktig nedgång som ger varaktig trygghet, säger en nöjd ordförande Rita Ottervik, Arbeiderpartiet.

Hon skryter över samarbetet med polisen och berättar att polisen gett kommunen insikt i var, när och hur våldet utövas.

– Det har varit inlägg och kunskap som tillsammans med polisens analyser har varit avgörande bidrag och allt är följderna av ett flerårigt nära och gott samarbete med polisen. Jag kan tryggt rekommendera andra kommuner att göra likadant, säger en nöjd Rita Ottervik.

Box 12825 • 112 97 Stockholm • 08-672 60 00 • www.iogt.se